

Onno Kleefkens

**Van Amersfoortsch Beijersch
tot Phoenix Brouwerij**
*Bijna 100 jaar Amersfoortse
biergeschiedenis*

Amersfoort:
Phetradico
2022
ISBN 978 94 643747 9 7
576 blz.
€ 59,90

LEENDERT ALBERTS

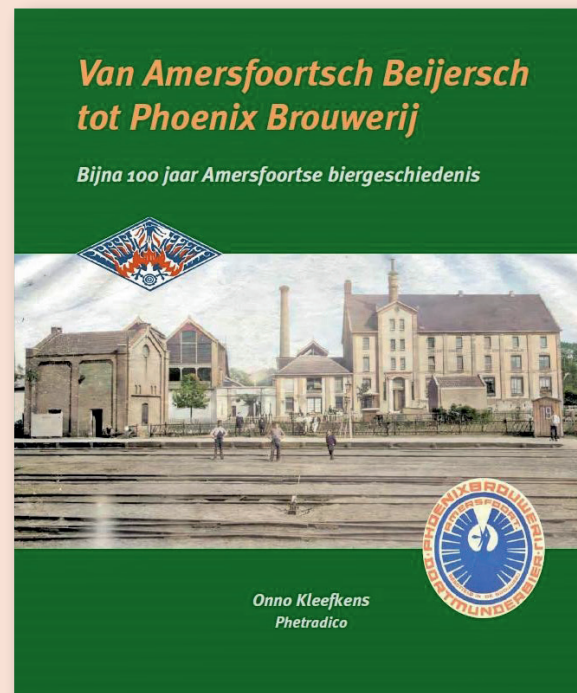
Recensie

Rond 1870 zijn in Nederland verschillende industriële bierbrouwerijen opgericht die gebruik maakten van stoommachines en moderne productietechnieken. Ze introduceerden nieuwe biersoorten die bekend stonden als *Beierse bieren*. In Amersfoort is in 1873 zo'n moderne stoombierbrouwerij opgericht, die spoedig de naam Phoenix kreeg.

Onder de titel *Opvallend anders* publiceerde Kleefkens al in 2001 een boek over de Phoenix-brouwerij, die tot 1970 aan het Smallepad langs het spoor heeft gestaan. Die publicatie telde weinig méér dan honderd bladzijden en vormde achteraf gezien slechts de opmaat voor de editie die vorig jaar is verschenen en vijf keer dikker is. Sindsdien is interessant archiefmateriaal beschikbaar gekomen, zoals de notulen van bestuursvergaderingen, aantekeningen van een exportmanager en brieven en foto's van de familie Meursing, die samen met leden van de familie Korthals Altes de fabriekseige-

naren waren. Het nieuwe boek biedt hierdoor een schat aan informatie over het beleid van de brouwerij, over het wel en wee van de genoemde ondernemersfamilies, over de relaties met afnemers, zoals bottelaars, agenten en uitbaters van cafés en hotels en over de export naar het verre buitenland. Ondersteund door talrijke oude foto's laat Kleefkens de lezer meeleven met de *ups-and-downs* van deze voor de keistad zo kenmerkende brouwerij.

Het boek bestaat uit drie delen die elkaar chronologisch opvolgen, van de oprichting in 1873 tot aan de overname van het bedrijf door Oranjeboom in de jaren 1960. De hoofdstukken van elk deel beschrijven ontwikkelingen in subperiodes, maar hebben soms een eigen thema, zoals export of kunst. Door de veelheid aan interessante details en illustraties is het moeilijk om overzicht te houden en ontwikkelingen te onderscheiden. Bedrijfskundige

gegevens over productiemiddelen, personeel, productieomvang en soorten bier zijn niet thematisch geordend en laten zich alleen met het nodige speurwerk vinden. En als cijfers in staatjes zijn gezet, is het niet altijd duidelijk of het om liters bier of geldbedragen gaat. Hoewel zo nu en dan andere bedrijven in Amersfoort ter sprake komen, wordt nauwelijks belicht wat de brouwerij heeft betekend voor de sociaal-economische ontwikkeling van de stad.

De auteur is fervent verzamelaar van parafernalia van de brouwerij en hierdoor is het boek prachtig geïllustreerd met kleurrijke affiches, flesetiketten en bierviltjes. De karakteristieke art-decohuisstijl met zijn strakke lijnen, symmetrie en gestileerde figuren is in het interbellum ontworpen door de Rotterdamse architect Nico de Koo. Met het inzetten van grafische kunstenaars voor het ontwerpen van promotiemateriaal liep de Phoenixbrouwerij voorop in de bedrijfstak en was daarmee 'opvallend anders'.

Ook op andere fronten liepen de brouwers van de Phoenix voorop bij innovatie. Zij waren eind ja-

ren 1870 de eerste producenten van pilsener en ondergistend gerstebier op de Nederlandse markt. Zij waren in 1918 de eersten met de introductie van alcoholvrij bier, genaamd Malto, en met de verkoop van flessen met kroonkurk op de binnenlandse markt. Eind jaren 1930 waren ze bovendien de eersten met de verkoop van kartonnen sixpacks met zes flesjes bier. De productie van de brouwerij schommelde gedurende zijn bestaan tussen 15.000 en 50.000 hectoliter bier per jaar. Het bedrijf behoorde daarmee tot een groep van ongeveer twintig middelgrote brouwerijen in Nederland. Het zorgde voor 3 tot 5 procent van de totale Nederlandse bierexport.

Door zijn bedrijfsomvang en opvallende marketingtechnieken was de Phoenix een belangrijke speler op de biermarkt. Met deze lijvige biografie heeft Kleefkens de brouwerij een welverdiende plek in de Nederlandse biergeschiedenis gegeven. Het boek is in eigen beheer uitgegeven en is te verkrijgen in de boekhandel of via bestellen@phetradico.com.

Over de auteurs

Tessa Beckman (1992) studeerde Italiaanse taal & cultuur en Heritage & Memory Studies aan de Universiteit van Amsterdam. Zij specialiseerde zich in cultuurhistorische waarden van door aardbevingen aangetaste monumenten in centraal-Italië. Sinds 2017 is zij verbonden aan de afdeling Stad & Ontwikkeling - Monumentenzorg van de gemeente Amersfoort.

Sanne Beumer (1981) studeerde archeologie van Noordwest-Europa aan de Universiteit van Amsterdam. Vanaf 2014 werkt zij bij de gemeente Amersfoort als beleidsarcheoloog. Zij adviseert over archeologisch onderzoek bij (bouw)projecten en toetst archeologische onderzoeken namens de gemeente Amersfoort en de gemeente Leusden.

Stephanie de Bonth (1983) studeerde bouwkunde aan de Technische Universiteit Delft. Zij specialiseerde zich gedurende tien jaar bij Hylkema Erfgoed in restauratie, herbestemming en herontwikkeling van cultuurhistorisch waardevolle gebouwen en complexen. Sinds 2020 is zij verbonden aan de afdeling Stad & Ontwikkeling - Monumentenzorg van de gemeente Amersfoort.

Eelco Dijkstra (1969) studeerde bosbouw aan de universiteit van Wageningen. Na een zeer diverse loopbaan, zo'n 18 jaar geleden zijn passie gevonden in de wereld van het culturele erfgoed. Sinds 2019 werkzaam als adviseur monumentenzorg bij de afdeling Stad & Ontwikkeling - Monumentenzorg van de gemeente Amersfoort.